ਕਪਿਲ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5854)

ਅਕਤੂਬਰ 14, 2022

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 – ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 118 – ਵਚਨਪਤਰ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਰਿਕਵਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ – ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਕਫ ਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ – ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਫੈਸਲਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਜੀਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਜੀਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ – ਮੈਰਿਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ – ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਇੱਕ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਮਾਨ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਖੰਡਨ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ – ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ – ਧਾਰਾ 100 – ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ।

ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ – ਧਾਰਾ 100 – ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ – ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨਿਰਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 100 ਸੀਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣਾਂ ਸਨ

ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਬਾਰੇ। ਉਕਤ ਨਿਰਣੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੂਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਸਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਸਮਾਨ ਨਿਰਣੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਨਾ ਪਾਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਤਰੱਕੀਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਬਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 5]

2. ਹੋਰ ਵੀ, ਮੈਰਿਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ-ਪੀਡਬਲਿਊ2 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਮ ਨੋਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਮਿਸਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ-ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਅਨੁਸਾਰ ਵਪਾਰਯੋਗ ਸਾਧਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ [ਧਾਰਾ 118(ਏ)]। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਮਾਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਖਾਰਜੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। [ਪੈਰਾ 6 ਅਤੇ 6][1559-ਜੀ-ਐਚ; 5660-ਏ-ਬੀ]

ਐਮ.ਐਸ. ਨਾਰਾਇਣ ਮੈਨਨ ਉਰਫ ਮਨੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. (2006) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 39 : [2006] 3 ਪੂਰਕ ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 124 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ. ਮਿਰਜ਼ਾ ਗੋਰਗਾਨੀ ਬਨਾਮ (ਫਰਮ) ਭੋਲਾ ਮਲ ਨਿਹਾਲ ਚੰਦ ਏਅਰ 1934 ਲਾਹੌਰ 293 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2006] 3 ਸਪਲ. ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 124 ਪੈਰਾ 4.3 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5854 2022 ਦੇ.

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 05.08.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2016 ਦੇ ਆਰਐਸਏ ਨੰਬਰ 1727 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ।

ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਮਾਨੀ, ਸ. ਸ਼ੋਭਾ ਸੋਮਾਨੀ, ਦਾਨਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਮਤਾ ਰਾਣੀ, ਮੋਹੰਤੀ, ਅਕਸ਼ਾ ਸ਼ੋਹਰ, ਕੁ. ਮੰਜੂ ਜੇਤਲੀ, ਐਡ. ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਐਡ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.

1. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 05.08.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਕਿ ਰੈਗੂਲਰ ਸੈਕੰਡ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1727 ਦਾ 2016 ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੇਟ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ 1,36,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ, ਮੂਲ ਮੁਦਾਇ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

2. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ – ਮੂਲ ਮੁਦਾਇ ਨੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ। ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ 29.06.2007 ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਾਇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ1) ਅਤੇ ਰਸੀਦ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ2) ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਲਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੁਦਾਇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੂਰਾ ਪੈਸਾ ਮੁਦਾਇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ।

2.1 ਮੁਦਾਇ ਨੇ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1 – ਕਪਿਲ ਕੁਮਾਰ (ਮੁਦਾਇ), ਪੀ.ਡਬਲਿਊ2 – ਯਸ਼ਪਾਲ ਚੰਦ (ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਦੇ ਗਵਾਹ)। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਡੀਡਬਲਯੂ1 – ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਕਲਰਕ ਕਮ ਕੈਸ਼ੀਅਰ, ਐਸ.ਬੀ.ਆਈ. ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ), ਡੀਡਬਲਯੂ2 – ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ (ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ) ਅਤੇ ਡੀਡਬਲਯੂ3 – ਫੂਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ (ਮੁਦਾਇ ਦਾ ਪਿਤਾ)।

2.3 ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਉੱਤੇ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਅਧੀਨ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਸਮਾਨ ਨਿਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2.4 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਮੂਲ ਵਾਦੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ – ਮੂਲ ਵਾਦੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨਿਰਣਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ।

3.1 ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਉੱਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਉੱਤੇ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

3.2 ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 – ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਦਾਇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੁਦਾਇ ਨੇ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1 – ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ – ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

3.3 ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਈ ਨੇ ਹੱਥਲਿਖਤ ਮਾਹਰ - ਪੀਡਬਲਿਊ2 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

3.4 ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਵੇ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ 1881 ਦੇ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ (ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ) ਦੀ ਧਾਰਾ 4 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

4. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਮੁਦਾਈ ਨੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4.1 ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗੋਰਗਾਂਜ (ਬਨਾਮ) ਫਰਮ) ਭੋਲਾ ਮਲ ਨਹਾਲ ਚੰਦ; ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1934 ਲਾਹੌਰ 203 (2) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਮੁਦਾਈ 'ਤੇ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਦਸਤਖਤ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4.2 ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਈ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

4.3 ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਮੁਦਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਮ.ਐਸ. ਨਾਰਾਇਣ ਮੇਨਨ ਉਰਫ ਮਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ; (2006) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 39 ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਾਰਣਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 4.4 ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਵੇ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

5. ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬਾਈ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੇਟ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੀਮਤੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

5.1 ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਫ਼ਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੇਟ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲੇ ਸਨ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਨਾ ਪਾਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਫਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੇ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਫ਼ਾਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਫ਼ਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੇਟ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

6. ਹੋਰ ਵੀ, ਮੈਰਿਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ 'ਤੇ ਬਚਾਅਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ - ਪੀਡਬਲਿਊ2 ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਚਾਅਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਦੇ ਨਫ਼ਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ - ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਿਊ1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਬਚਾਅਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

6.1 ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਪ੍ਰੋ-ਨੋਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁਦਾਈ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਪਾਰਯੋਗ ਸਾਧਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ [ਧਾਰਾ 118(ਏ)]। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਮਾਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

7. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ
(ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ: ਰਾਖੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate